

Падзяляй і ўладар

Рымскае правіла “*divide et impera*” не аднойчы ўжывалася кіраўніцтвам Польскай Народнай Рэспублікі (ПНР). Выразным прыкладам гэтага зьяўляецца агучаная разнамаснымі камісарамі тэорыя змовы “Салідарнасьці”, паводле якой усе чальцы Польскай аб’яднанай рабочай партыі (ПАРП) павінны былі быць забітыя, ня кажучы ўжо пра войска і міліцыю.

У нашым рэгіёне ўжываньне правіла “падзяляй і ўладар” прыняло форму дзяржаўнай здрады, учыненай людзьмі, якія маюць адвагу сьцьвярджаць, што бароняць цэльнасьць гэтай самай дзяржавы. Бо ці не зьяўляецца дзяржаўнай здрадай узбуджэньне нацыянальнай і рэлігійнай нянавісьці ў памежным ваяводстве? Са спробамі падзелу жыхароў Беластоцка мы ўжо сутыкаліся непасрэдна перад пуччам. Невядомыя рукі расклеівалі на мурах Беластоку плякаты з заклікам “*Bi belarusa! “Салідарнасьць”*”. З другога боку, у Бельску, пад несумненным наглядом Службы бяспекі (СБ), узьнік Беларуска камітэт самабароны. Ад каго? Ад “Салідарнасьці”, як можна здагадацца.

Зараз усё нашмат горш. Выказваючы пэўную здагадлівасьць, партыйныя органы і СБ нашага ваяводства пашырылі колькасць ахвяраў так званай змовы “Салідарнасьці” з дапамогай праваслаўных. Распаўсюджваюцца плёткі пра страшную разьню, якую рыхтуе “Салідарнасьць” для праваслаўных, чуткі пра склады са зброяй (галоўным чынам зь віламі і косамі), кіраўнічай ролі каталіцкіх ксяндзоў. Што найгорш, у распаўсюджваньне гэтых ідыёцкіх (але праз гэта ня менш небяспечных) чутак уладам удалося заангажаваць частку праваслаўнага клеру, разам, як падаецца, зь мітрапалітам Васілём (Дарашкевічам)*. Акрамя гэтага, у казанях праваслаўных саноўнікаў можна часам пачуць пра супольную згоду ўладаў на будаўніцтва новай царквы. Яны забываюцца дадаваць, што перад жніўнем 1980 году пра гэта не магло быць і гаворкі.

Пішу пра гэта не для таго, каб скардзіцца на праваслаўных. Гэтыя людзі — надзвычай бедныя, а таму ад часоў расейскай рэвалюцыі прасякнутыя камуністычнымі ўплывамі. Гэты асяродак таксама глыбока кантралюецца СБ.

На жаль, кіраўніцтва нашага рэгіёну, паглыбленае ў агульнадзяржаўную палітыку, не знайшло часу для таго, каб дастаткова займацца справамі беларускай меншасьці. Кансалідацыя Саюзу (“Салідарнасьці”. — Рэд.) на Беластоцчыне адбывалася пад рэлігійна-патрыятычнымі лезунгамі, не вылося гаворкі пра ўскраіны, місію на ўсходзе і г.д. Не лічыліся з тым фактам, што кожны трэці жыхар ваяводства — гэта праваслаўны, беларус. Шмат якія зь лезунгаў выклікалі сярод беларускай меншасьці пачуцьцё няпэўнасьці, часамі нават небяспекі. Вераломным манэўрам з абвяшчэньнем “разні праваслаўных” партыйна-вайсковыя ўлады забяспечылі сабе ўпэўнены прыток прыхільнікаў.

Гэта нашмат ускладняе дзейнасьць Саюзу ў нашым рэгіёне, асабліва зараз. І таму сябры “Салідарнасьці” павінны старацца размаўляць з праваслаўнымі, тлумачыць абсурднасьць згаданых пагалосак. Можна і трэба пры гэтым спасьлацца на праграмную пастанову I-га зьезду “Салідарнасьці”, якая вызначае адносіны Саюзу да нацыянальных і рэлігійных меншасьцяў.

Перакладзена з польскай мовы паводле: Biuletyn Informacyjny NSZZ „Solidarność”. Region Białystok. 1982. 11 marca.

Тэкст апублікаваны пад крыптанімам “JKS”, які расшыфроўваецца як “*Jan Klemens Stocki*”. Дадзены псеўданім складаюць імёны дзядоў аўтара і дзявочае прозьвішча ягонай маці.

* Васіль (сьвецкае імя Ўладзімер Дарашкевіч) (1914—1998) — мітрапаліт Варшаўскі і ўсяе Польшчы, кіраўнік Польскай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы ў 1970—1998 гг. — Рэд.